

dząc z założenia, że te ulegają zmianom. Należy przypuszczać, że z tych samych względów nie podaje innych informacji ważnych dla zbieraczy. Na przykład przy omawianiu surowców nie zawsze zaznacza, które z nich są obecnie wykorzystywane, a więc mogą być przedmiotem zbioru. Natomiast, tak w części ogólnej jak i szczegółowej, przypomina o obowiązku utrzymywania przez zbieraczy kontaktu z punktami odbioru ziół. Pozwala to uzyskać potrzebne informacje o aktualnie obowiązujących warunkach dostawy. Współpraca zbieraczy z jednostkami zielarskimi ma zapobiec niewłaściwościom w zbiorze i przygotowywaniu surowców i tym samym jakimkolwiek dyskwalifikacjom, gdyż te łączą się ze stratą dla zbieracza i naturalnych zasobów surowcowych.

Praca zakończona jest wykazem piśmiennictwa i spisem nazw roślin zielarskich: polskich i łacińskich.

Omawiana praca zapoznaje z roślinami zielarskimi, daje dużo ogólnych i szczegółowych wiadomości z zakresu surowców roślinnych i dlatego poleca się ją wszystkim zainteresowanymi sprawami zielarstwa, zwłaszcza organizatorom zbioru i zbieraczom ziół.

Jadwiga Kwaśniewska

Stanisław Jastrzębski — ZARYS POLITYKI OCHRONY ŚRODOWISKA CZŁOWIEKA W POLSCE. Instytut Kształtowania Środowiska. Warszawa 1976, s. 107, ryc. 26, cena 30 zł.

Problem środowiska jest obecnie tematem ważnym, ale także modnym. Praca S. Jastrzębskiego nie jest pracą modną, jest cennym kompleksowym ujęciem problemów ochrony i kształtowania środowiska człowieka, jest rzetelnym źródłem wiedzy o podstawowych elementach tego obszernego zagadnienia.

Autor zajmując stanowisko Sekretarza Zespołu Ekspertów do opracowa-

nia kompleksowego programu ochrony środowiska Polski, powołanego przez Prezesa Rady Ministrów, miał możliwość skorzystać z wiedzy około 100 instytucji i powyżej 1000 pracowników nauki związanych z Zespołem Ekspertów. To też książka mimo pewnej zwięzłości pełna jest wszechstronnej analizy, syntez i zasad polityki w zakresie gospodarowania środowiskiem. Tezy poparte są licznymi danymi liczbowymi, dającymi jasny obraz stanu istniejącego jak i przyszłości do roku 1990.

Jak ważny jest to problem dowodzą zamierzenia w kraju. Wystarczy przytoczyć za autorem, iż do 1990 r. przemysł chemiczny wzrośnie 10-krotnie, petrochemiczny przeszło 7-krotnie, energetyczny około 3,5-krotnie. Ogółem w stosunku do 1971 r. przemysł osiągnie wzrost około 5-krotny, a liczba samochodów wzrośnie 10-krotnie.

Już te liczby wskazują na szybką zmianę warunków naturalnych, jaka nastąpi w kraju. Jeżeli zmiana ta nie zostanie kompleksowo pokierowana, może spowodować groźne i czasem nieodwracalne skutki w przyrodzie, w gospodarce i biopsychice społeczeństwa. Stąd też płynie wielka rola instruktywna i propagandowa książki S. Jastrzębskiego. Wskazuje ona też na konieczność prowadzenia polityki w zakresie sterowania rozwojem jakości środowiska.

Cel swej pracy autor określił zresztą wyraźnie jako „przedstawienie głównych kierunków działania całego społeczeństwa i jego instytucji w celu poprawy ochrony i kształtowania środowiska bytu człowieka w naszym kraju, a także udziału naszego kraju w działaniu na rzecz jakości środowiska człowieka w Europie i całej naszej planety”.

Przejrzysty układ treści obejmuje we wstępie założenia i podstawy metodyczne pracy oraz krótki rys historyczny dotychczasowych osiągnięć. Następny rozdział traktuje o elementach śro-

dowiska i zapobieganiu uciążliwościom w obrębie atmosfery, hydrosfery, litosfery i biosfery, a także o odpadach przemysłowych i komunalnych oraz o hałasie i wibracjach. W trzecim rozdziale autor rozważa prawne, techniczne, społeczne i ekonomiczne środki działania oraz potrzebę badań naukowych, podając obszerny program badań. Wreszcie czwarty rozdział podaje zasady dysponowania i gospodarowania w środowisku, jego kontrolę.

Jak wiele problemów rozważa praca wystarczy przykładowo przytoczyć zagadnienie poruszone w jednym z rozdziałów traktujących o kierunkach działania człowieka w środowisku. Będą to problemy powietrza atmosferycznego, jego zanieczyszczenie pyłowe i gazowe, program ochrony powietrza; dalej wody powierzchniowe, ich zasób, stan czystości, źródła zanieczyszczeń, wody podziemne, wody Bałtyku, prądy morskie, konferencje międzynarodowe w sprawie ochrony tych wód, problem ochrony powierzchni ziemi, bilans użytkowania tej powierzchni, obszary konfliktowe, ochrona gleby, erozja gleby, wpływ chemizacji gleby, jej zmęczenie, rekultywacja gruntów, działalność górnicza, problem lesistości i dolesienia, ochrona roślin i ich podstawowe role, ochrona lasów i zadrzewień, zagadnienie stepowienia, lasy ochronne i go-

spodarcze, homeostaza w krajobrazach, konserwacja przyrody, parki narodowe, rezerwaty, pomniki przyrody, krajobraz chroniony, parki krajobrazowe, parki wiejskie, ochrona fauny, wreszcie problem odpadów przemysłowych i komunalnych, zagadnienie hałasu i wibracji.

Już to przykładowe wymienienie licznych problemów związanych ze środowiskiem w jednym tylko rozdziale wskazuje na ogrom pracy.

Utrzymanie równowagi pomiędzy środowiskiem przyrodniczym a poczynaniami człowieka stanowi zagadnienie kompleksowe.

Działalność prawno-organizacyjna, dociekania naukowe, rozważania teoretyczne techniki, ekonomiki, środki społeczne, oddziaływania, współpraca międzynarodowa w zakresie problemów środowiskowych osiągnęły w Polsce wysoki poziom. Niestety, pomiędzy praktyką a teorią ciągle jeszcze istnieje zbyt duża rozpiętość w wielu obiektach przemysłowych i ich lokalizacji. Na to należało może położyć większy nacisk w książce.

Ogólnie biorąc praca jest na wysokim poziomie, a przy tym bardzo aktualna. Powinna spełnić pozytywną rolę wśród licznych działaczy zajmujących się tym zagadnieniem.

Stanisław Różański

Wyjaśnienie

W numerze 1 z br. podpis pod zdjęciem wchodzącym po karcie tytułowej powinien brzmieć:
Dawne nadleśnictwo Balinka